

Sygn.akt III AUa 1225/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SO del. Piotr Prusinowski

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku H. J., J. J., S. J., M. J. i T. Z.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o odpowiedzialności spadkobierców za składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 października 2012 r. sygn. akt III U 557/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 13 czerwca 2012r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w (...), w oparciu o art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) oraz art. 97 § 1 i art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2 i 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (Dz. U z 2005r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników C. J. za okres od dnia 1 stycznia 1999r. do dnia 30 września 2007r. w kwocie 2 3955,40zł, z czego odsetki za zwłokę, liczone do dnia 17 sierpnia 2007r. w kwocie 10294zł, orzekł o odpowiedzialności: J. J. za 1/4 powyższej zaległości w kwocie 5.988,84 zł ogółem, w tym: na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie 1.619,00 zł, na ubezpieczenie emerytalno- rentowe 4.369,84 zł; T. Z. za 3/16 powyższej zaległości w kwocie 4.491,64 zł ogółem, w tym: na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie 1.214, 25zł, na ubezpieczenie emerytalno - rentowe 3.277,38zł; H. J. za 3/16 powyższej zaległości w kwocie 4.491,64zł ogółem, w tym: na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie 1.214, 25zł, na ubezpieczenie emerytalno- rentowe 3.277,38zł; M. J. za 3/16 powyższej zaległości w kwocie 4.491,64zł ogółem, w tym: na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie 1.214,25zł, na ubezpieczenie emerytalno- rentowe 3.277,38zł; S. J. za 3/16 powyższej zaległości w kwocie 4.491,64zł ogółem, w tym: na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie 1.214, 25zł, na ubezpieczenie emerytalno- rentowe 3.277,38zł.

Odwołania od decyzji złożyli wszyscy zobowiązani.

Sąd Okręgowy w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 24 października 2012r. oddalił odwołanie J. J. (pkt 1) oraz zmienił zaskarżone decyzje, stwierdzając, że H. J., M. J., S. J. i T. Z. nie ponoszą odpowiedzialności za zaległości C. J. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od 1 stycznia 1999r. do 30 września 2007r. (pkt 2).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że postanowieniem z 9 października 2007r. sygn. akt I Ns 506/07 Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem stwierdził, że spadek po zmarłym w dniu 17 sierpnia 2007 r. C. J., na podstawie ustawy nabyli: żona J. J. w 4/16 częściach, córka T. Z. w 3/16 częściach, syn M. J. w 3/16 częściach, córka H. J. w 3/16 częściach, syn S. J. w 3/16 częściach, w tym wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne. Postanowienie to uprawomocniło się z upływem dnia 30.10.2007 r. Postanowieniem z 21 grudnia 2007r. w sprawie o podział majątku wspólnego i dział spadku po C. J. sygn. akt I Ns 665/07 Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem ustalił, że w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne i dokonał działu spadku, przyznając całość majątku J. J. – bez spłat i dopłat. Postanowienie to uprawomocniło się z upływem 11 stycznia 2008r. C. J., jako rolnik, podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 stycznia 1991r. do 17 sierpnia 2007r. W okresie tym powstała zaległość w zakresie składek na ubezpieczenie. Decyzją z dnia 18 października 2011r. objęto okresy zaległości od IV kwartału 1998r. do III kwartału 2006r. oraz za III kwartał 2007r. C. J. dwukrotnie składał wnioski o rozłożenie należności na raty. W decyzji z 24 czerwca 2003r. rozłożono mu na raty należności za okres od IV kwartału 1994r. do II kwartału 2003r. Dnia 1 grudnia 2004r. organ rentowy stwierdził wygaśnięcie tej decyzji, wobec niedotrzymania warunków układu ratalnego. Dnia 16 października 2006r. ponownie rozłożono na raty zaległe należności za okres od IV kwartału 2006r. do III kwartału 2003r. Wygaśnięcie decyzji stwierdzono z 28 maja 2007r. W decyzji z 28 listopada 2007r. KRUS wyłączyła J. J. z ubezpieczenia rolniczego jako małżonkę rolnika od 1 października 2007r., gdyż kontynuowała ona ubezpieczenie jako rolnik Na jej wniosek organ rentowy w decyzji z 5 września 2007r. rozłożył na raty należność z tytułu składek za okres od II kwartału 1998r. do III kwartału 2007r. Dnia 1 lutego 2008r. stwierdzono wygaśnięcie tej decyzji, z uwagi na niedotrzymanie układu ratalnego. W decyzji z 21 października 2010r. rolniczy organ rentowy uwzględnił kolejny wniosek J. J. o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za w/w okres. W decyzji z 18 października 2012r. Prezes KRUS stwierdził odpowiedzialność w/w w zakresie opłacania składek z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez C. J. za okres od 1 października 1998r. do 30 września 2007r. Prawomocnym wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012r. (III U 1264/11) Sąd Okręgowy w Łomży zmienił w/w decyzję i stwierdził, że J. J. ponosi odpowiedzialność w 1/4 za nieopłacone składki z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez C. J. za okres od 1 stycznia 1999 r. do 30 września 2007r.

Sąd Okręgowy odniósł się do art. 97 i 98 Ordynacji podatkowej oraz do art. 1034 § 2 k.c. Po czym wskazał, że podstawę rozstrzygnięcia stanowił art. 1081 k.c., który normuje odpowiedzialność za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Reguluje on problem odpowiedzialności za długi spadkowe po dziale spadku. Od tego momentu odpowiedzialność za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego ponosi spadkobierca lub spadkobiercy, którzy otrzymali spadkowe gospodarstwo oraz spłaty z tego gospodarstwa.

Sąd pierwszej instancji dostrzegł, że dział spadku po C. J. nastąpił na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem z 21 grudnia 2007r. Wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne przyznano J. J., bez spłat i dopłat na rzecz pozostałych spadkobierców. Postanowienie to uprawomocniło się z upływem 11 stycznia 2008r. Stąd jedynie J. J. jest osobą, która winna ponosić odpowiedzialność za długi C. J., związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Sąd nie zajmował się kwestią ewentualnego przedawnienia należności, bowiem odpowiedzialność za sporny okres, tj. za okres od 1 stycznia 1999 r. do 30 września 2007 r. została stwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 19 kwietnia 2012r. ((...)).

Apelację od powyższego wyroku wniósł Prezes KRUS, zaskarżając go w punkcie drugim zarzucił mu naruszenie art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. z art. 97 § 1, 98 § 1 i 2 ustawy

z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa oraz art. 1034 § 2 k.c. Podniósł, iż Sąd błędnie zastosował przepis art. 1081 k.c., zamiast art. 1034 § 2 k.c.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie drugim i oddalenie odwołania H. J., M. J., S. J. i T. Z..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna, gdyż Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz trafnej oceny prawnej sprawy pod kątem stwierdzenia odpowiedzialności T. Z., H. J., M. J. i S. J. za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników zmarłego ojca C. J. za okres od dnia 1 stycznia 1999r. do dnia 30 września 2007r.

Należy podkreślić, że spłata zaległych składek na rzecz KRUS następuje na zasadach określonych w dziale III i rozdziale 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. ordynacja podatkowa (DZ. U. z 2005, nr 8 poz. 60) w z. z art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zgodnie z art. 97 § 1 w/w ustawy spadkobiercy podatnika, z zastrzeżeniem § 2, przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy. Powinno to jednak nastąpić po wydaniu przez organ rentowy (wierzyciela) decyzji określającej zobowiązanie konkretnego spadkobiercy, podlegającej kontroli właściwego dla organu rentowego sądu ubezpieczeń społecznych (uzasadnienie wyroku SN z dnia 7 maja 2008 r., II UZP 1/2008, LexPolonica nr 1900346). Zgodnie z art. 100 § 1 w/w ustawy organy podatkowe (rentowe) właściwe ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy orzekają w odrębnych decyzjach o zakresie odpowiedzialności poszczególnych spadkobierców lub określają wysokość nadpłaty albo zwrotu składek. Według art. 98 § 1 i §2 ust. 2 w/w ustawy do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania podatkowe (składkowe) spadkodawcy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe.

Bezspornie odwołujący byli spadkobiercami ustawowymi zmarłego dnia 17 sierpnia 2007r. C. J. (art. 922 § 1 i 3 k.c.). O tym, że nabyli spadek, wraz z matką J. J., orzekł postanowieniem z 9 października 2007r. Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem sygn. akt I Ns 506/07. Z kolei postanowieniem z 21 grudnia 2007r. sygn. akt I Ns 665/07 Sąd ten dokonał działu spadku po C. J., przyznając całość majątku żonie zmarłego J. J., bez żadnych spłat. Postanowienie to uprawomocniło się dnia 12 stycznia 2008r. Dlatego od tej chwili odpowiedzialność za długi spadkowe ponosiła J. J., wyłącznie na podstawie art. 1081 k.c., a nie na zasadach ogólnych, w oparciu o art. 1034 § 2 k.c.

Jak wynika z art. 1081 k.c. odpowiedzialność za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego ponosi od chwili działu spadku spadkobierca, któremu to gospodarstwo przypadło, oraz spadkobiercy otrzymujący od niego spłaty. Każdy z tych spadkobierców ponosi odpowiedzialność w stosunku do wartości otrzymanego udziału. Odpowiedzialność za inne długi ponoszą wszyscy spadkobiercy na zasadach ogólnych (art. 1034 § 2 k.c.).

Artykuł 1081 k.c. reguluje problem odpowiedzialności za długi spadkowe po dziale spadku, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie. Od tego momentu odpowiedzialność za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego ponosi spadkobierca lub spadkobiercy, którzy otrzymali spadkowe gospodarstwo oraz spłaty z tego gospodarstwa. Odpowiedzialność tę ponoszą w stosunku do wartości otrzymanego udziału. Tym samym nie wielkość udziału, a jego wartość określa zakres odpowiedzialności poszczególnego spadkobiercy. Takie stanowisko zajmuje także doktryna (Andrzej Kidyba (red.), Elżbieta Niezbecka, Komentarz do art. 1081 Kodeksu cywilnego, st. prawny: 15 listopada 2011 r.) wskazuje również, że długi związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego to długi pozostające w związku prawnym lub gospodarczym z prowadzeniem danego gospodarstwa, zaciągnięte za życia przez spadkodawcę (J. Nadler (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1734; J. Pietrzykowski (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, s. 1306).

Należy podkreślić, że art. 1081 k.c. jest przepisem szczególnym i dotyczy wyłącznie odpowiedzialności za długi spadkowe związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego po dziale spadku. Z kolei odpowiedzialność za inne długi spadkowe ponoszą wszyscy spadkobiercy na zasadach ogólnych. Podobny pogląd wyraził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 czerwca 1970r. (III CZP 29/70, OSN 1971, nr 2, poz. 22).

Z uwagi na to, że został dokonany dział spadku po zmarłym C. J. oraz spadek przypadł w całości żonie J. J., a T. Z., H. J., M. J. i S. J. nie otrzymali żadnych spłat z tego tytułu, to nie powinni oni ponosić odpowiedzialności za zaległości składkowe wskazane w zaskarżonych decyzjach prezesa KRUS.

Poza tym prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Łomży Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 kwietnia 2012r. sygn. akt III U 1264/11 jest wiążący w niniejszej sprawie w zakresie stwierdzenia odpowiedzialności za długi spadkowe J. J.. Nie odnosi się zaś do kwestii odpowiedzialności za te długi pozostałych spadkobierców T. Z., H. J., M. J. i S. J.. W tym zakresie rozstrzygnięto w niniejszej sprawie, w oparciu o zasadę o której mowa w art. 1081 k.c., stwierdzając brak podstaw do obciążania skarżących za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników ojca C. J. za okres od dnia 1 stycznia 1999r. do dnia 30 września 2007r.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 385 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.